

ПРОТОКОЛ

№ 108

София, 22.04.2024 година

Днес, 22.04.2024 г. от 10:14 ч. се проведе закрито заседание на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) в пълен състав, ръководено от председателя доц. д-р Иван Н. Иванов.

На заседанието присъстваха членовете на Комисията Александър Йорданов, Благой Голубарев, Пенка Трендафилова и главният секретар Росица Тоткова (без право на глас).

На заседанието присъства Пл. Младеновски – директор на дирекция „Електроенергетика и топлоенергетика“ в КЕВР.

Председателят установи, че няма възражения по проекта за дневен ред и няма други предложения, както и няма правни пречки за провеждане на заседанието, което протече при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Доклад с вх. № Е-Дк-527 от 18.04.2024 г. относно приемане на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия и проект на акт.

Работна група: Пламен Младеновски, Елена Маринова, Милен Трифонов, Юлиан Стоянов, Рали Манчев, Радостина Методиева, Радослав Райков и Силвия Петрова

По т.1. Комисията разгледа доклад с вх. № Е-Дк-527 от 18.04.2024 г. относно приемане на **Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия** и проект на акт.

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 11 от Закона за енергетиката (ЗЕ) Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) приема и контролира прилагането на методика за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия като част от правилата за търговия с електрическа енергия. По силата на § 14, т. 2 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) към Закона за изменение и допълнение на Закона за безопасно

използване на ядрената енергия (ЗИД на ЗБИЯЕ, обн. ДВ, бр. 27 от 2024 г.) са извършени промени в чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, като методиката за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия не следва да е част от правилата за търговия с електрическа енергия, а се приема като самостоятелен акт на Комисията. Според § 16 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ, до приемане на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ се прилага методиката, която е част от действащите до влизането в сила на този закон правила за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ, обн., ДВ, бр. 66 от 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 50 от 2023 г.).

На следващо място, с § 14, т. 1 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ се отменя правомощието на КЕВР съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8 от ЗЕ да определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, като съгласно § 15 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ определените от Комисията пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за 2024 г. се прилагат до приемането на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ.

С оглед на гореизложеното, КЕВР следва да приеме методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, с която да се уреди начина на определяне на цените на балансираща енергия в съответствие с изменението на нормативната уредба и актуалното развитие на пазара. В тази връзка, със Заповед № 3-Е-77 от 29.03.2024 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която да изготви доклад и проект на методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия (проект на Методика).

Докладът и проектът на Методика, както и съдържащите се в доклада мотиви към проекта на акта, са приети от КЕВР с решение по Протокол № 90 от 29.03.2024 г., т. 3.

На 29.03.2024 г. проектът на Методика е публикуван на интернет страницата на КЕВР, ведно с доклада, съдържащ мотивите, както и на Портала за обществени консултации. В изпълнение на разпоредбите на чл. 14 от ЗЕ, на 02.04.2024 г. КЕВР е провела процедура по обществено обсъждане със заинтересованите лица на проекта на Методика и доклада. В законоустановения срок след проведеното обществено обсъждане в Комисията са постъпили становища, както следва: с вх. № Е-11Р-00-12 от 16.04.2024 г. от „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД; с вх. № Е-13-31-3 от 12.04.2024 г. от „Електрохолд България“ ЕООД; с вх. № Е-11Е-00-9 от 18.04.2024 г. от „ЕВН България“ ЕАД; с вх. № Е-04-19-2 от 16.04.2024 г. от Асоциация на търговците на енергия в България; с вх. № Е-04-37-6 от 15.04.2024 г. от Асоциация свободен енергиен пазар; с вх. № Е-04-23-3 от 16.04.2024 г. от Българска фотоволтаична асоциация; с вх. № Е-04-40-1 от 16.04.2024 г. от Асоциация Хидроенергия и с вх. № Е-13-164-4 от 16.04.2024 г. от „Ритъм-4-ТБ“ ООД.

В законоустановения срок на Портала за обществени консултации не са публикувани становища от заинтересовани лица.

Във връзка със становищата от заинтересованите лица по проекта на Методика и по доклада към него, подробни мотиви са изложени в съгласувателна таблица, неразделна част от настоящия доклад, която съдържа конкретните предложения на лицата с мотивите към тях, както и мотиви на КЕВР за отхвърлянето на неприетите предложения. Приетите предложения са отразени в проекта на Методика, приложение към доклада.

След обсъждане и анализ на относимите факти и обстоятелства се установи следното:

Съгласно чл. 28, ал. 1 и ал. 2 от Закона за нормативните актове (ЗНА), в редакцията обн. ДВ, бр. 34 от 2016 г., в сила от 04.11.2016 г., проектът на нормативен акт се внася за обсъждане и приемане от компетентния орган заедно с мотивите, съответно доклада към него и предварителната оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА, като мотивите, съответно докладът, следва да съдържат: причините, които налагат приемането; целите, които се поставят; финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата

уредба; очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива; анализ за съответствие с правото на Европейския съюз. Предвид разпоредбата на § 5 от Преходните и заключителни разпоредби към ЗНА, за приеманите от КЕВР подзаконови нормативни актове не се изисква изготвяне на предварителна оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА.

Във връзка с горното, в настоящия доклад са изложени мотивите за приемането на проект на Методика, както следва:

1. Причини, които налагат приемането на проект на Методика:

Основната причина, която налага приемането на Методика за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия, е изменението на чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, според което Методиката не следва да е част от ПТЕЕ.

На следващо място, Методиката следва да отразява и последиците от предстоящото присъединяване на независимия преносен оператор (НПО, ЕСО ЕАД) към европейските платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране (Регламент (ЕС) 2017/2195), тъй като действащата методика отчита единствено цените на активираните източници за регулиране в националната пазарна зона. След присъединяване на НПО към поне една от платформите PICASSO (автоматично вторично регулиране на честотата и обменните мощности), MARI (ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности) и TERRE (резерв за заместване), българските доставчици на балансиращи услуги ще се конкурират реално с европейските доставчици. Предложенията за цени на електрическата енергия за регулиране нагоре и надолу от активираните резерви за автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности и от резерв за заместване, които се подреждат чрез тръжни процедури от ЕСО ЕАД в национални приоритетни списъци, ще бъдат изпращани към платформите, където ще бъдат обобщавани в общи приоритетни списъци заедно с предложенията на доставчиците от другите държави, участващи в проектите. Активирането на тези предложения ще се случва според цената на съответните оферти чрез оптимизационна функция в самите платформи. Това означава, че при определяне на цените на балансиращата енергия в Р България ще трябва да бъдат отчетени количествата и цените на регулиращата енергия на доставчиците на балансиращи услуги извън страната, които ще бъдат изпращани към ЕСО ЕАД от съответната платформа.

Същевременно, с писмо с вх. № Е-13-41-30 от 29.02.2024 г., писмо с вх. № Е-13-41-32 от 11.03.2024 г. и писмо с вх. № Е-13-41-32 от 14.03.2024 г. ЕСО ЕАД е уведомило КЕВР за неправомерно поведение от страна на търговски участници, застрашаващи сигурността на електроенергийната система на страната. Дружеството посочва, че неизпълнението на задължителни по силата на ЗЕ диспечерски разпореждания от страна на търговски участници възпрепятства задължението на НПО по чл. 109, ал. 1, т. 2 и т. 3 от ЗЕ да поддържа баланса между производството и потреблението на електрическа енергия и да осъществява съвместната работа на електроенергийната система на Република България с енергийните системи на съседни държави, в т.ч. синхронната зона на Континентална Европа. В допълнение към горното, ЕСО ЕАД посочва, че в изпълнение на правомощията си на следните дати – 13.02.2024 г., 15.02.2024 г., 17.02.2024 г., 18.02.2024 г., 21.02.2024 г., 23.02.2024 г., 24.02.2024 г., 28.02.2024 г., 04.03.2024 г. и 10.03.2024 г., чрез Централно диспечерско управление е разпоредило на всички производители в електропреносната и електроразпределителните мрежи да спазват стриктно регистрираните си търговски графици, като не надвишават производството си. На посочените дати дружеството констатира неизпълнение на диспечерско разпореждане от страна на производители, като в някои случаи отклоненията между количествата съгласно търговските графици и реално измерените количества на произведената електрическа енергия за всеки отделен час са драстични – от 20% до над 130%.

Предотвратяването или поне драстичното ограничаване на такъв тип поведение, застрашаващо сигурността на електроенергийната система, също е една от причините за приемането на проект на Методика.

2. Целите, които се поставят:

С проекта на Методика се цели регламентирането на по-ясни правила и по-справедлив механизъм за определяне на цените на балансираща енергия, които да отчитат интересите на всички участници в пазара. Наблюдаваните към момента значителни количества излишъци на електрическа енергия в електроенергийната система, които се очаква да се увеличат с приближаването на топлите месеци през годината, застрашават нейната сигурност, а така и националната сигурност на държавата. Също така, следва да се сведат до минимум продължаващите случаи на спекулативно поведение на търговски участници, които, възползвайки се от несъвършенствата на балансиращия пазар, умишлено избират позиция на делегиран излишък или недостиг още в „ден – 1“, като по този начин компрометират функционирането на пазара, ощетяват добросъвестните търговски участници и затрудняват регулирането на електроенергийната система до степен, че предизвикват смущения в други контролни зони и създават финансови и репутационни вреди за НПО.

За постигане на тези цели са въведени допълнителни ценови и корекционни механизми за по-адекватно регулиране и предотвратяване на значителните небаланси в системата, както и за дисциплиниране на всички търговски участници. В тази връзка проектът на Методика предвижда:

- една и съща цена за излишък или недостиг за всеки период на сетълмент без изключения, като досегашните статуси на регулиране отпадат;

- определяне на окончателна цена за излишък или недостиг за всеки период на сетълмент въз основа на четири изчислителни етапа, които не позволяват на търговските участници да спекулират с цените на пазарен сегмент „в рамките на деня“ на организирания борсов пазар, като същевременно отчитат и необходимостта от специфично ценообразуване при изчерпване на диапазоните за регулиране;

- регламентиране на ясни и справедливи правила за финансови разплащания между НПО и координаторите на балансиращи групи, съобразени с изискванията на Регламент (ЕС) 2017/2195;

3. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Прилагането на Методиката не е обвързано с разходи за държавния бюджет.

4. Очаквани резултати от прилагането:

Предложеният проект на Методика гарантира определянето на цени на балансиращата енергия за регулиране нагоре или надолу изцяло на пазарен принцип и създава условия за разпределение на разходите за регулиране на системата чрез адекватни и справедливи цени за енергиен излишък или недостиг. Прилагането на Методиката ще доведе до чувствително намаляване на небалансите на търговските участници, тъй като същите ще бъдат стимулирани да прогнозират максимално точно графиците си поради на практика липсата на условия, позволяващи непазарно поведение – арбитражи с други пазари, затваряне на открити позиции по търговски сделки и др. Приемането на Методиката ще подобри осезаемо работата на балансиращия пазар и доверието на търговските участници в него, като едновременно с това ще доведе до по-ефективно регулиране и повишаване на сигурността на електроенергийната система на Република България.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Предложеният проект на Методика е в съответствие и не нарушава основни права и принципи от правото на Европейския съюз. Проектът е съобразен с Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране.

Изказвания по т.1.:

Докладва Пл. Младеновски. След като чрез Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за безопасно използване на ядрената енергия е изменен Законът за енергетиката, а именно чл. 21, ал. 1, т. 8, съгласно който Комисията е определяла ежегодно пределни цени на балансиращата енергия и съответно т. 11, съгласно която Методиката за балансиране е била част от Правилата за търговия с електрическа енергия до влизането в сила на изменението на Закона за енергетиката, се е наложило изцяло приемане на нова Методика, като самостоятелен акт. С оглед на това работната група е изготвила нова Методика и доклад, който е приет от Комисията на 29.03.2024 г. Докладът и проектът на Методика са подложени на обществено обсъждане, съгласно разпоредбите на чл. 14 от Закона за енергетиката, както и на Портала за обществени консултации.

В законоустановения срок след проведеното обществено обсъждане в Комисията са постъпили становища от: „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД; „Електрохолд България“ ЕООД; „ЕВН България“ ЕАД; Асоциация на търговците на енергия в България; Асоциация свободен енергиен пазар; Българска фотоволтаична асоциация; Асоциация Хидроенергия и „Ритъм-4-ТБ“ ООД.

Във връзка със становищата от заинтересованите лица по проекта на Методика и по доклада към него, са изложени подробни мотиви в приложената съгласувателна таблица, неразделна част от настоящия доклад, съдържаща и конкретните предложения на лицата и мотивите към тях, както и мотиви на КЕВР за отхвърлените и неприети предложения. Приетите предложения са отразени в проекта на Методика, приложение към доклада.

Пл. Младеновски поясни, че няма да се спира отново на причините, които налагат изменението на целите на Методиката, тъй като всичко това е докладвано при приемането на доклада на работната група, и поради тази причина само накратко ще обобщи основните възражения на лицата, които са подали възражения. Те възражават основно срещу двата допълнителни етапа: трети и четвърти етап по изчислението на цената за небалансите, а именно свързването на цената за балансиращата енергия с цената на интрадей пазара и обвързването им с обема от небаланс, който е регистриран в националната пазарна зона. Третото основно възражение е относно допълнителните финансови приходи, които операторът би генерирал при прилагането на тези два етапа от изчислението, как да се разходват впоследствие: дали ще останат при оператора, или ще се разпределят между пазарните участници.

Последната алинея в проекта на Методика именно регламентира, че операторът уведомява Комисията по образец, изпратен от Комисията за приходите и разходите, съответно за възникналите излишъци и дефицити при прилагането на Методиката.

При прилагането на вторите два етапа от Методиката операторът действително ще генерира финансови излишъци, но няма как да се определи в самата Методика за какво точно ще се използват тези излишъци. Регламентът ясно казва, че подобни натрупани излишъци и дефицити би следвало да се компенсират от всички ползватели на мрежата. Това, което търговците и координаторите на балансиращите групи искат, е те да се разпределят между координаторите на балансиращи групи, но това би било в пряко нарушение на Регламента, тъй като той ясно казва, че става въпрос за ползватели на мрежата, каквито не са нито координаторите, нито търговците. Аргументът, който е използван е, че мястото на разпоредбата, която би определяла, как точно да се разпределят тези приходи, е в Наредбата за определянето на цените (Наредба № 1). Най-правилният начин за покриване на дефицити или използване на излишъци, натрупани от прилагането на Методиката, би следвало да е чрез цената за достъп, която действително се плаща от всички пазарни участници: и производители, и потребители, всички ползватели на мрежата. Така би било изпълнено условието на Регламента.

По отношение на опасенията на пазарните участници при прилагането на

преобвързването на цените на балансираща енергия с тези на интрадей пазара:

Това е необходимо условие, за да се предотвратят евентуални пазарни спекулации, които се наблюдават в последно време, когато в Европа възникват отрицателни цени и пазарни участници купуват на отрицателни цени и съответно внасят в България, без да имат насреща потребител, който да потреби тази енергия, като така застрашават сигурността на електроенергийната система.

По отношение на обвързването на обема с небаланса:

Предложената обвързка при третия етап с 50 MWh на 15-минутен интервал съответстват на 200 MW балансираща енергия. Тези 200 MW съответстват на Методиката на ENTSO-E (два пъти на ниво две), т.е. при възникване на два пъти на ниво две вече се създава опасност за честотата от контролна зона Континентална Европа и това е условие, което е приел ENTSO-E за българския оператор, че над 200 MW се създава опасност за възникване на отклонение в честотата в цялата контролна зона Континентална Европа. Това също би предотвратило евентуално умишлени делегирани небаланси още в ден минус едно от пазарните участници, тъй като стоенето в делегиран небаланс би създавало предпоставка до достигане на трети етап от Методиката, което съответно би се отразило на цените на балансиращата енергия.

Най-общо казано това са предложенията на пазарните участници, като съществуват и такива екстравагантни предложения, като например неприемане на новата Методика до присъединяването на оператора към една от трите платформи PICASSO, MARI и TERRE; запазване съществуването на пределните цени до присъединяването към тези платформи и т.н., които е ясно, че противоречат на волята на законодателя.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 21, ал. 1, т. 11 от Закона за енергетиката, чл. 26 от Закона за нормативните актове и чл. 43, ал. 1 от Правилника за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране и на нейната администрация, работната група предлага на Комисията да обсъди и вземе следните решения:

1. Да приеме настоящия доклад;
2. Да приеме Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия;
3. Методиката по т. 2 да бъде изпратена в „Държавен вестник“ за обнародване.

Пл. Младеновски допълни, че работната група счита, че Методиката следва да влезе в сила от 01.05.2024 г., а не както в първоначалния доклад от деня на обнародването ѝ в „Държавен вестник“. Причината за това е, че няма смисъл два-три дни да създадат допълнително объркване както в оператора, така и сред пазарните участници.

Ив. Н. Иванов каза, че това е било предложението и на представителя на ЕСО ЕАД по време на общественото обсъждане.

Бл. Голубарев отбеляза, че Комисията приема много важен документ и припомни, че миналата година КЕВР е приела становище при предложението за изменение на Закона за енергетиката да отпадне регулирането на цените за небаланс, което е било заложено от Комисията. Миналата година това не е прието от Народното събрание, но тази година аварийно е прието, с което Комисията само може да се гордее, че е усетен този проблем още през предходната година. Бл. Голубарев посочи, че е било крайно време да се приеме този важен документ и се надява да няма забавяне при отпечатването му в „Държавен вестник“.

Ив. Н. Иванов заяви, че по определен начин трябва да се настоява публикуването на този документ (Методиката) в „Държавен вестник“ да бъде преди 01 май, защото на финала в §2 от Преходните и заключителните разпоредби е записано, че Методиката влиза в сила от 01 май. Ив. Н. Иванов допълни, че има два въпроса. Пл. Младеновски подробно е изтъкнал кои забележки не са приети, но въпросът е има ли приети предложения от участниците в общественото обсъждане и от постъпилите предложения след това? Съществени ли са те?

Пл. Младеновски отговори, че има приети предложения, но на първо четене не са толкова съществени. Най-съществена е една промяна в таблицата към Методиката, съгласно която е било изпуснато да се напише *равно* при плащане, което е по-голямо или по-малко от *нула*, когато е равно на нула, какво се случва. Поради тази причина е коригирано на *по-голямо* или *равно*, или по-малко съответно от минус. Това е едно от съществените предложения, тъй като в действителност това е създавало празнота: какво би се случило и каква е посоката на плащане, когато цената е равна на нула.

Ив. Н. Иванов каза, че сега това е уточнено при всичките случаи.

Пл. Младеновски допълни, че като цяло няма съществени изменения в Методиката, които да са на база на получените в хода на общественото обсъждане становища.

Ив. Н. Иванов каза, че вторият му въпрос е дали след като се осъществи присъединяване към посочените платформи (PICASSO, MARI и TERRE) ще се наложат промени в Методиката, или тя е предварително съгласувана?

Пл. Младеновски отговори, че няма да се налагат промени в Методиката. В самата Методика има изключения кое се прилага до приемането и кое след приемането, така че тя би следвало напълно да отговаря, ако не се получи нещо непредвидено, т.е. би следвало да се прилага същата Методика и да няма проблеми след присъединяването към която и да е от платформите.

Ив. Н. Иванов обобщи, че това създава условия за устойчив акт на Комисията.

От страна на членовете на Комисията нямаше други въпроси и коментари по доклада.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 21, ал. 1, т. 11 от Закона за енергетиката, чл. 26 от Закона за нормативните актове и чл. 43, ал. 1 от Правилника за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране и на нейната администрация

КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

РЕШИ:

1. Приема доклад с вх. № Е-Дк-527 от 18.04.2024 г. относно приемане на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия.
2. Приема Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия;
3. Методиката по т. 2 да бъде изпратена в „Държавен вестник“ за обнародване.

В заседанието по **точка първа** участват председателят доц. д-р Иван Н. Иванов и членовете на Комисията Александър Йорданов, Благой Голубарев, Пенка Трендафилова.

Решението е взето с **четири гласа „за“** (доц. д-р Иван Н. Иванов - за, Александър Йорданов – за, Благой Голубарев – за и Пенка Трендафилова – за), от които **два гласа** (Александър Йорданов, Благой Голубарев) на членове на Комисията със стаж в енергетиката.

Приложения:

1. Доклад с вх. № Е-Дк-527 от 18.04.2024 г. относно приемане на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия.
2. Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия.

ЧЛЕНОВЕ НА КЕВР:

.....
А. Йорданов

.....
Б. Голубарев

.....
П. Трендафилова

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

РОСИЦА ТОТКОВА

Протоколирал:

И. Зашева - главен експерт